

ศึกษาและปฏิบัติธรรม

ครั้งที่ ๗๑ อิทํปปัจจยตาปฏิจจนูปบาท ตอนที่ ๘

๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๓

อ.สุภีร์ ทุมทอง

๔. แจกแจงขยายความหลักปรัชญาจสมุปปบาท

๔.๑ แบบทั่วไป

กตโม จ ภิกขเว **ปฏิจจสมุปปาโท** ?

(๑) อวิชชาปัจจัย ภิกขเว สงขารธา, (๒) สงขารปัจจัย วิญญาณ์,
(๓) วิญญาณปัจจัย นามรูป, (๔) นามรูปปัจจัย สฬายตน์,
(๕) สฬายตน์ปัจจัย ผสฺโส, (๖) ผสฺสปัจจยา เวทนา,
(๗) เวทนาปัจจัย ตณฺหา, (๘) ตณฺหาปัจจัย อุปาทนั,
(๙) อุปาทานปัจจัย ภโว, (๑๐) ภวปัจจัย ชาตี,
(๑๑) ชาตีปัจจัย ชรามรณั โสกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา สมภวนฺติ;
เอวเมตสฺส **เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส สมุทโย** โหตี.

สํ.นํ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

(๑) กตมา จ ภิกขเว **อวิชา** ?

ยัม โข ภิกขเว ทุกฺขเ อญฺเณอํ ทุกฺขสมุทฺเต อญฺเณอํ
ทุกฺขนิโรธเ อญฺเณอํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาเย อญฺเณอํ;
อยมํ วุจฺจติ ภิกขเว อวิชา.

สํ.นํ. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

ปุริมา ภิกฺขเว โภคฺฉิ น ปญฺญาติ อวิชฺชาย,
อิโต ปุพฺเพ อวิชฺชา นาโหสิ, อถ ปจฺจนา สมภวீติ
เอวญฺเจตฺถ ภิกฺขเว วุจฺจติ อถ จ ปน ปญฺญาติ **อิทปฺปจฺจยา อวิชฺชาติ,**
อวิชฺชมุปรหํ ภิกฺขเว สาหารํ วทามิ โน อนาหารํ,
โก จาหารो อวิชฺชาย ปญฺจ **นีวรณาติสฺส** วจฺนีย,

อ.ทสก. ๒๔/๖๑ อวิชชาสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

ปณฺจปหํ ภิกฺขเว นีวรณฺเ สาหาเร วทามิ โน อนาหารเ,
โก จาหาโร ปณฺจนนํ นีวรณานํ, **ตีณิ ทฺวจฺจริตานีติสฺส** วจฺนียฺ, ...
อินฺทฺริยอสงฺวโร ... อสฺตาสมฺปชจณํ ... อโยนิโส มนสิกาโร ...
อสุตฺตฺธิยํ ... อสุตฺตฺทฺมมฺสฺสวณํ ... อสฺปฺปุริสฺสํเสโว ...

อ.ทสก. ๒๔/๖๑ อวิชาสูตร

๔.๑ แบบทั่วไป

อิตี โข ภิกขเว อวิชชาปัจจุยา สงขาร่า, สงขารปัจจุยา วิญญาณั ...

เอวมตตัสส เภวลตตัสส ทุกขกขนุชตตัสส สมุทโย โหติ.

อวิชชาเย เตวว อเสสวिरากนัโรธา สงขารนัโรโธ,

สงขารนัโรธา วิญญาณนัโรโธ ...

เอวมตตัสส เภวลตตัสส ทุกขกขนุชตตัสส นัโรโธ โหติ.

ต้.นั. ๑๖/๒ วิภังคสูตร

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

ปฐิมกมฺมภวสฺมี โมโห อวิชชา, อายุหนา สงฺขารา,
นิกนฺติ ตณฺหา, อุปคมนํ อุปาทานํ, เจตนา ภโว,
อิเม ปญฺจ ธมฺมา ปฐิมกมฺมภวสฺมี อิธ ปฐิสนฺธิยา ปจฺจยา.
อิธ ปฐิสนฺธิ วิญฺญาณํ, โอกกนฺติ นามรูปํ, ปสาโท อายตน์,
สุญฺโจ ผสฺโส, เวทยิตฺตํ เวทนา,
อิเม ปญฺจ ธมฺมา อิธูปตฺตภวสฺมี ปุเร กตสฺส กมฺมสฺส ปจฺจยา.

ขุ.ปฎิ. ๓๑/๔๗ ญาณกถา

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

อิธ ปริปกกตตฺตา อายตฺนํ โมนโ อวิชฺชา, อายฺหฺนา สงฺขารา,
นิกฺขติ ตณฺหา, อุปคฺมํ อุปาทํ, เจตฺนา ภโว,

อิเม ปญฺจ ฌมฺมา อิธ กมฺมภวสุมี อายติปฏฺิสฺนุธิยา ปจฺจยา.

อายติปฏฺิสฺนุธิ วิญฺญาณํ, โอกฺกนฺติ นามรูปํ, ปสาโท อายตํ,
สุจฺโจ ผสฺโส, เวทยิตํ เวทฺนา,

อิเม ปญฺจ ฌมฺมา อายตี อุปฺตฺติภวสุมี อิธ กตฺสฺส กมฺมสฺส ปจฺจยา.

อิติ เม จตุสฺสฺเชเป ตโย อทฺเช ติสฺนุธี วิสฺติยา อากาเรหิ ...

จฺ.ปฏฺิ. ๓๑/๔๗ ฉฺญาณกถา

๔.๒ แบบक्रम ๓ ชาติ

สังเขป ๔

- (๑) อวิชา สังขาร
- (๒) วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา
- (๓) ตัณหา อุปาทาน ภพ
- (๔) ชาติ ชรามรณะ

๔.๒ แบบक्रम ๓ ชาติ

อัตรา ๓

- (๑) อดีตเหตุ - อวิชา สังขาร
- (๒) ปัจจุบันผล - วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา
ปัจจุบันเหตุ - ตัณหา อุปาทาน ภพ
- (๓) อนาคตผล - ชาติ ชรามรณะ

๔.๒ แบบกร่อม ๓ ชาติ

สันธิ ๓

(๑) อดีตเหตุ + ปัจจุบันผล = สังขาร + วิญญาณ

(๒) ปัจจุบันผล + ปัจจุบันเหตุ = เวทนา + ตัณหา

(๓) ปัจจุบันเหตุ + อนาคตผล = ภพ + ชาติ

เหตุ + ผล, ผล + เหตุ, เหตุ + ผล

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

อาการ ๒๐

- (๑) อดีตเหตุ ๕ = อวิชา สังขาร **ตัณหา อุปาทาน ภพ**
- (๒) ปัจจุบันผล ๕ = วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา
- (๓) ปัจจุบันเหตุ ๕ = ตัณหา อุปาทาน ภพ **อวิชา สังขาร**
- (๔) อนาคตผล ๕ = วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา
(=**ชาติ ชรามรณะ**)

๔.๒ แบบक्रम ๓ ซาติ

วัฏฐานะ ๓

(๑) กิเลสวัฏฏ์ = อวิชชา ตัณหา อุปาทาน

(๒) กัมมวัฏฏ์ = สังขาร กรรมภพ

(๓) วิปากวัฏฏ์ = วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา

๔.๒ แบบक्रम ๓ ชาติ

ภวจักร ๒

- (๑) ปุพพันตภวจักร = อวิชชา
- (๒) อปรันตภวจักร = ตัณหา

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

(๑) กตเม จ ภิกฺขเว ฌมฺมา อภิญญา ปริณฺเษยฺยา ?

ปญฺจุปาทานกฺขนฺธาติสฺส วจฺนียํ. เสยฺยถิทํ ? รูปูปาทานกฺขนฺโธ
เวทฺฐูปาทานกฺขนฺโธ สลฺลฺยูปาทานกฺขนฺโธ สงฺขารูปาทานกฺขนฺโธ
วิญฺญาณูปาทานกฺขนฺโธ. อิม ฌมฺมา อภิญญา ปริณฺเษยฺยา.

(๒) กตเม จ ภิกฺขเว ฌมฺมา อภิญญา ปหาตพฺพา ?

อวิชฺชา จ ภวตฺตฺหา จ. อิม ฌมฺมา อภิญญา ปหาตพฺพา.

ม.อ. ๑๔/๔๓๓ สพายตนวิมังกสูตร

๔.๒ แบบคร่อม ๓ ชาติ

(๓) กตเม จ ภิกฺขเว ฌมฺมา อภิญญา ภาเวตพฺพา ?
สมโถ จ วิปสฺสนา จ. อิม ฌมฺมา อภิญญา ภาเวตพฺพา.

(๔) กตเม จ ภิกฺขเว ฌมฺมา อภิญญา สจฺฉิกาตพฺพา ?
วิชฺชา จ วิมุตฺติ จ. อิม ฌมฺมา อภิญญา สจฺฉิกาตพฺพา.

ม.อ. ๑๔/๔๓๓ สพายตนวิภังคสูตร

สวัสดีครับ

